94. Perjantaina 7 päivänä lokakuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta 3195

Hallituksen esitys n:o 149
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15

2) Ehdotus laiksi maatalouden interventiorahastosta ..... „

Hallituksen esitys n:o 147
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43

3) Ehdotus laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista ..... „

Hallituksen esitys n:o 148
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

4) Ehdotukset laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 164
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

5) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3196

Hallituksen esitys n:o 162
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13

6) Ehdotukset laeiksi kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta 3198

Hallituksen esitys n:o 163
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14

7) Ehdotus laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 145
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

8) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 127
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42

9) Ehdotus laiksi tuloverolain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 173
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

10) Ehdotus laiksi perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta 3198

Hallituksen esitys n:o 174
Toivomusaloitteet n:ot 27 ja 34/1992 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

Kolmas käsittely:

11) Ehdotukset valmismatkalaiksi ja laeiksi valmismatkaliikkeistä sekä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja tilauslentoverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 3199

Hallituksen esitykset n:ot 237/1992 vp ja 32
Talousvaliokunnan mietintö n:o 28

Ensimmäinen käsittely:

12) Ehdotus laiksi Latvian kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 136
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39

13) Ehdotus laiksi Venäjän kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 137
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40

14) Ehdotus laiksi maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 150
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41

Esitellään:

15) Hallituksen kehitysyhteistyökertomus eduskunnalle vuodelta 1993 (K 9) 3202

16) Hallituksen esitys n:o 189 Suomen liittymisestä Euroopan avaruusjärjestöä koskevaan yleissopimukseen tehdyn Suomen ja Euroopan avaruusjärjestön välisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3199

17) Hallituksen esitys n:o 193 Pohjoismaiden Investointipankille annetun valtion takauksen korottamisesta 3199

18) Hallituksen esitys n:o 194 valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksista vuonna 1995 3200

19) Hallituksen esitys n:o 199 laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain muuttamisesta ..... ,,

20) Hallituksen esitys n:o 200 laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta ... ,,

21) Hallituksen esitys n:o 201 ETA-sopimuksen pöytäkirjan 31 muuttamista koskevan ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 10/94 hyväksymisestä ..... ,,

22) Hallituksen esitys n:o 213 laiksi työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta 3201

23) Ed. Hurskaisen ym. lakialoite n:o 62 laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain muuttamisesta ..... ,,

24) Ed. Rajamäen lakialoite n:o 64 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta ..... ,,

25) Ed. Järvilahden lakialoite n:o 65 laiksi pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain 7 §:n muuttamisesta 3202

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Donner, Dromberg, Haavisto, Kekkonen, Kemppainen, Louvo, Paasio, Puhakka, Puisto, Rehn E., Rönnholm, Salolainen, Suhonen, Tiuri, Toivonen, Urpilainen, Vistbacka ja Wahlström.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Puhakka sekä yksityisasioiden takia edustajat Haavisto, Puisto, Rönnholm, Urpilainen ja Wahlström.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 214—219 ja 221—227.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 513, 518, 521, 530, 533 ja 536. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 149
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 § ja 1 luvun otsikko, 3—8 § ja 2 luvun otsikko sekä 9—12 § ja 3 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi maatalouden interventiorahastosta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 147
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—12 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 148
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 § ja 1 luvun otsikko, 5—7 § ja 2 luvun otsikko sekä 8—10 § ja 3 luvun otsikko.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

4) Ehdotukset laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 164
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—3 § ja 1 luvun otsikko, 4—8 § ja 2 luvun otsikko, 9—11 § ja 3 luvun otsikko, 12—16 § ja 4 luvun otsikko, 17 ja 18 § ja 5 luvun otsikko, 19—23 § ja 6 luvun otsikko, 24 ja 25 § ja 7 luvun otsikko, 26—29 § ja 8 luvun otsikko sekä 30—54 § ja 9 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1, 3, 4, 7, 9, 15, 16 ja 19—21 §, 22 a § ja 4 a luvun otsikko, 26, 28, 32, 49, 50, 52, 54 ja 59 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1, 3, 7, 21, 22, 26—28, 29 a, 29 b ja 30 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 1, 4, 5, 28, 29, 33, 34, 35 a ja 36 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

viidennen lakiehdotuksen 2, 2 a, 3 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kuudennen lakiehdotuksen 2 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 162
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Lahikainen ed. Rajamäen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Lahikaisen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 55 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21. (Ään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § ja 1 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 3 ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §

Keskustelu:

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

"Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 58 vuotta, mutta ei ole täyttänyt 60 vuotta.

Jos luopujina ovat aviopuolisot ja luopumisen tapahtuessa vanhempi puolisoista täyttää 1 momentissa säädetyt edellytykset ja on muutoinkin luopumistukeen oikeutettu, nuorempi puolisoista on oikeutettu luopumistukeen, jos hän on täyttänyt 53 vuotta. Luopumistukea ei kuitenkaan suoriteta ajalta ennen 58 vuoden iän täyttämistä."

Tällöin luopumistuen ikäraja olisi sama kuin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja 58 vuotta.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 56 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 20. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 ja 7 § ja 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 8 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 9 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 10 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 12 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 13—16 § ja 13 §:n edellä oleva väliotsikko ja 17 § hyväksytään keskustelutta.

18 §

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään I vas-

talauseen mukaisena eli että 4 momentti kuuluu: "Luopumistuen perusmäärästä vähennetään maatilan vuokralle luovuttamisesta saatu vuokratulo".

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 23. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19 § ja 17 §:n edellä oleva väliotsikko, 20 ja 21 § ja 20 §:n edellä oleva väliotsikko, 22—27 § ja 22 §:n edellä oleva väliotsikko, 28—30 § ja 28 §:n edellä oleva väliotsikko, 31 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 32 ja 33 § ja 32 §:n edellä oleva väliotsikko, 34—36 § ja 34 §:n edellä oleva väliotsikko, 37 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 38—42 § ja 38 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 43 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy kolmannen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Uusi 4 o ja uusi 4 p §, joita ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ennen 8 §:n käsittelyä ehdotan kolmanteen lakiehdotukseen hyväksyttäväksi uuden väliotsikon Maatalouden varhaiseläke ja sen alle kaksi pykälää, 4 o ja 4 p §, jotka tarkoittavat sitä, että myös maatalouden työntekijä voi saada 55 vuoden iässä varhaiseläkkeen niin kuin maanviljelijäyrittäjille annettiin luopumistuki aikaisemmin tämän asian käsittelyn yhteydessä.

Ehdotus 4 o §:ksi kuuluu seuraavasti:

"Tässä luvussa säädetään maatalouden varhaiseläkettä koskevasta yhteisön järjestelmästä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2079/92 tarkoitetusta maatalouden työntekijän varhaiseläkkeestä.

55 vuotta täyttänyt maatalouden työntekijä, joka on joutunut työttömäksi, on oikeutettu maatalouden varhaiseläkkeeseen."

Ehdotus 4 p §:ksi kuuluu seuraavasti:

"Maatalouden varhaiseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työttömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Muilta osin noudatetaan soveltuvin osin työkyvyttömyyseläkettä koskevia säännöksiä."

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uudet 4 o ja 4 p § hänen edellä esittämiensä ehdotusten mukaisina.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Pykälistä voitaneen äänestää samalla kertaa.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 4 o ja 4 p §:ää, "jaa"; ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 28. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

neljännen lakiehdotuksen 26 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

viidennen lakiehdotuksen 5 ja 45 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy maa- ja metsätalousvaliokunnan ehdotukseen toisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 163
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 § ja 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3—5 § ja 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 6 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 7 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 8 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 9 ja 10 § ja 9 §:n edellä oleva väliotsikko, 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 12 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 13—15 § ja 13 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 16 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 145
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 127
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi tuloverolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 173
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 149 a ja 151 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 174
Toivomusaloitteet n:ot 27 ja 34/1992 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45. Viime keskiviikon toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 55 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset valmismatkalaiksi ja laeiksi valmismatkaliikkeistä sekä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja tilauslentoverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitykset n:ot 237/1992 vp ja 32
Talousvaliokunnan mietintö n:o 28

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi Latvian kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 136
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi Venäjän kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 137
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 150
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Muutos päiväjärjestykseen

P u h e m i e s : Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että 15) asia käsitellään 25) asian jälkeen.

---

16) Hallituksen esitys n:o 189 Suomen liittymisestä Euroopan avaruusjärjestöä koskevaan yleissopimukseen tehdyn Suomen ja Euroopan avaruusjärjestön välisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys n:o 193 Pohjoismaiden Investointipankille annetun valtion takauksen korottamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä ehdotetaan Pohjoismaiden Investointipankin lainanantovaltuuksien korottamista. Olen ollut useaan otteeseen keskustelemassa Pohjoismaiden Investointipankin toiminnasta Pohjoismaiden neuvoston talousvaliokunnassa. Olen siellä kiinnittänyt huomiota siihen, että Investointipankin lainananto monille ihmisoikeuspolitiikaltaan huonossa huudossa oleville maille, kuten Indonesia, on kasvamaan päin. Tämä tarkoittaa sitä, että Pohjoismaiden Investointipank-

ki kiinnittää lainanannossaan liikaa huomiota puhtaasti kaupallisiin näkökohtiin ja liian vähän huomiota ihmisoikeuskysymyksiin ja ympäristökysymyksiin.

Kaikissa keskusteluissa pankin edustajat vetoavat siihen, että heidän lainanantopolitiikkansa on omistajien eli Pohjoismaiden valtioiden antamien ohjeiden mukaista. Mielestäni nyt tässä yhteydessä, mikäli ehdotettu korotus suoritetaan, Suomen eduskunnalla olisi mainio tilaisuus lausua kantansa pankin lainantopolitiikasta ja niistä näkökohdista, joita siinä tulisi huomioon ottaa. Toivoisin, että valtiovarainvaliokunta muistaisi tämän ja mietinnössään kiinnittäisi huomiota siihen, että ihmisoikeuspolitiikkaa ja ympäristöpolitiikkaa tulisi pankin lainanannossa painottaa nykyistä enemmän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

18) Hallituksen esitys n:o 194 valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksista vuonna 1995

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

19) Hallituksen esitys n:o 199 laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain muuttamisesta

---

20) Hallituksen esitys n:o 200 laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tein jokin aika sitten kirjallisen kysymyksen, joka koski Oriveden kaupungin velvoittamista osallistumaan valtion ohella tiekustannuksiin, jotka koskivat Orivedellä olevan kultalouhoksen käyttöä. Tästä kultalouhoksesta ei Oriveden kaupungille ollut mitään muuta hyötyä kuin että se oli siellä olemassa. Sieltä malmi kuljetetaan Vammalaan edelleen jalostettavaksi. Se ei anna minkäänlaisia työpaikkoja eikä muutakaan etua, ellei sinne myöhemmässä vaiheessa perusteta oikein kultakaivosta.

Hallituksen lakiesityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia siten, että kunnat etupäässä vapautettaisiin velvoituksista paikallisteiden kustannuksiin ja ylläpitoon. Pidän sitä erinomaisen tärkeänä asiana. On itsestäänselvää, että kun olen tehnyt tällaisen eduskuntakyselyn, katson, että hallitus on kyselyni perusteella tähän lakiuudistukseen ryhtynyt. Näin sitä vain yksityisellä kansanedustajallakin on mahdollisuus vaikuttaa valtion asioihin, vaikka toista usein puhutaan. Olen hyvin tyytyväinen, että hallitus on tähän lainsäädäntöön ryhtynyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys n:o 201 ETA-sopimuksen pöytäkirjan 31 muuttamista koskevan ETA:n sekakomitean päätöksen N:o 10/94 hyväksymisestä

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Tämä on yksi niistä harvoista asioista, jotka Etan sekakomitean ehdotuksen pohjalta ovat olleet eduskunnan suuren valiokunnan käsittelyssä, niin sanotussa ennakkokäsittelyssä. Nyt asia palaa hallituksen esityksen muodossa täysistuntoon. Haluan ensinnäkin todeta, että eduskunnallahan on nyt mahdollisuus joko hyväksyä taikka hylätä esitys.

Itse asiaan liittyy kuitenkin sen verran mielenkiintoisia piirteitä ja puolia, joihin haluaisin vielä lisää tutustua ennen lähetekeskustelua, että pyydän, rouva puhemies, että asia jätetään pöydälle ensi tiistaina pidettävään eduskunnan istuntoon.

P u h e m i e s : Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laine ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Laineen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan:

22) Hallituksen esitys n:o 213 laiksi työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

23) Ed. Hurskaisen ym. lakialoite n:o 62 laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain muuttamisesta

---

24) Ed. Rajamäen lakialoite n:o 64 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Valitettavan paljon on vielä näinä päivinä invalidien autoveron palautuskysymykset kansanedustajien jokapäiväistä työtä. Niissä on paljon tulkintamahdollisuuksia nimenomaan invaliditeettiasteen kuin myös auton välttämättömyyden vuoksi liittyen työnteon tai opiskelun välttämättömyyteen. Asiassa on myös se ongelma, että päätöksenteko on edelleen tullihallituksessa, ja voimassa olevaa säädöstöä tulkitaan siis tullihallituksessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Olennaista tietysti olisi ongelmien poistamiseksi se, että käsittely saataisiin Kansaneläkelaitoksen tai sosiaali- ja terveysministeriön piiriin.

Voimassa olevan auto- ja moottoripyöräverolain 17 §:n 1 momentin mukaan sellainen invalidi, jonka liikunta-tai näkövammasta aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 80 prosenttia ja jonka henkilökohtaiseen käyttöön auto tulee, tai sellainen invalidi, jonka pysyvä haitta-aste on vähintään 60 prosenttia ja jolle auton hankinta on hänen toimensa, työnsä tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun hoitamiseksi olennaisen tarpeellinen, on oikeutettu saamaan palautuksena autoverosta vamman laadusta ja auton hinnasta riippuen maksimissaan 29 600 markkaa.

Kun nimenomaan tullihallituksessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa on tulkittu hakemuksia, on päädytty ratkaisuihin, jotka kansalaiset ovat kokeneet epäoikeudenmukaisiksi. Useissa tapauksissa henkilön on katsottu olleen oikeutettu invalidivähennykseen työhistoriansa aikana, mutta sen sijaan eläkkeelle siirryttäessä on invaliditeetin asteen katsottu jäävän alle 80 prosentin ja evätty invalidivähennys sen perusteella. Tilanne on koettu epäoikeudenmukaiseksi, koska auton käytön välttämättömyys päivittäisessä asioinnissa ei välttämättä vähene eläkkeelle siirryttäessä vaan säilyy entisellään.

Toinen itse asiassa vielä enemmän hämmennystä aiheuttanut tulkintalinja, johon varsin monessa tapauksessa olen myös henkilökohtaisesti joutunut törmäämään, on ollut tapa, jolla useita erityisesti eläkkeellä olevia sydän- ja verisuonitautia sairastavia kansalaisia on kohdeltu. Vaikka invaliditeetin haitta-aste on hoitavan lääkärin mukaan ollut lähes sataprosenttinen, ovat tullihallituksen asiantuntijalääkärit katsoneet, ettei haitta-aste täytä lain 17 §:n edellyttämää pysyvää haitta-astetta nimenomaan liikunta- tai näkövammasta johtuvana. Vaikka henkilö sairastaa sellaista sydän- ja verisuonitautia, joka aiheuttaa niin sanottua katkokävelyä ja rajaa kerrallaan tapahtuvat kävelyetäisyydet joihinkin kymmeniin metreihin, ei häntä ole katsottu oikeutetuksi autoveron invalidivähennykseen.

Näitä tapauksia on vuosittain useita, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että autoveron invalidivähennyksen edellytysten helpottamisella olisi mainittavampaa valtiontaloudellista merkitystä. Auto- ja moottoripyöräverolain 17 §:ssä mainittuja invalidivähennyksen edellytyksiä tulisikin muuttaa siten, että yksiselitteisten liikunta- ja näkövammojen lisäksi mm. sellaiset sydän- ja verisuonitaudit, jotka käytännössä aiheuttavat liikuntavamman ja esteen, luettaisiin mukaan niihin perusteisiin, jotka oikeuttavat vähennykseen haitta-asteen täyttyessä.

Mielestäni lakia tulee muuttaa siten, että vaadittu haitta-aste on sama kaikkien tavalla tai toisella liikuntavammaisten invalidien osalta. Esimerkiksi eläkkeellejäänti ei sinällään muuta juurikaan kansalaisen tarvetta liikkua. Ikärakenteen jatkuvasti kohotessa ja eläkeläisten aktiviteetin kasvaessa ei heidän liikkumisensa määrässä tapahdu olennaista vähentymistä, itse asiassa monella se jopa kasvaa.

Näin ollen olen eduskunnalle jättämässäni lakialoitteessa esittänyt, että on perusteltua säätää haitta-aste kaikkien osalta 60 prosentiksi. Pykälän 2 momentissa mainittu 40 prosentin haitta-asteen alaraja vammaisten osalta on kuitenkin perusteltua säilyttää edelleen. Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta käsittelee tämän lakialoitteen ja että tämä paljon hämmentävä ja kansalaisten epäoikeudenmukaiseksi kokema järjestelmä korjaantuisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

25) Ed. Järvilahden lakialoite n:o 65 laiksi pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J ä r v i l a h t i : Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksessa tähdätään siihen, että pakkohuutokaupalla myyty tila voitaisiin myydä takaisin kokonaisena, mikäli sillä on jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset.

Tämä ongelma syntyi, kun lakia muutettiin maaseutuelinkeinojen muutoksen yhteydessä, ja nykyisten säädösten mukaan voidaan myydä takaisin ainoastaan asuntotontti, mutta ei koko tilaa. Tästä johtuen olen tehnyt tämän lakiehdotuksen. Katson, että meillä on kuitenkin näitä tapauksia maassa useita kymmeniä, ja ne koskevat erikoisesti nuoria viljelijöitä, jotka ovat tilansa lunastaneet 80-luvun loppupuolella.

Toivon, että valiokunnassa tämä lakiehdotus saa asiallisen käsittelyn ja tulee aikanaan tänne saliin myönteisissä merkeissä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

---

15) Hallituksen kehitysyhteistyökertomus eduskunnalle vuodelta 1993 (K 9)

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ulkoasiainministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Kehitysyhteistyön perimmäisenä lähtökohtana on ollut ja on edelleen halu auttaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä ja väestöryhmiä ja näin lisätä vakautta ja turvallisuutta maailmassa. Perinteisen kehitysyhteistyön rinnalle on viime vuosina noussut huoli yhteisestä elinympäristöstämme. Yhä enemmän on alettu puhua globaalisista kysymyksistä, jotka kattavat köyhyyden ja kehitykseen liittyvien ongelmien ohella väestönkasvun ja ympäristön säilyttämisen. Poliittisten levottomuuksien, aseellisten konfliktien ja luonnonmullistusten seurauksena myös pakolaisuus on noussut keskeiseksi ongelmaksi.

Kehitysyhteistyö on ollut tärkeä kanava pyrittäessä tasoittamaan varakkaiden ja köyhien maiden välisiä hyvinvointi- ja kehityseroja. Teollisuusmaat eivät kuitenkaan ole harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta saavuttaneet yhteisesti asetettuja kehitysaputavoitteita. Viime vuosina avun määrä ei ole noussut, pikemminkin päinvastoin. Oecd-maiden julkisista varoista annettu kehitysapu vastaa nykyään vain 0,3 prosenttia niiden yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta.

Arvoisa puhemies! Suomen hallitus on antanut eduskunnalle kertomuksen julkisesta kehitysyhteistyöstä vuodelta 1993. Edelliseen vuoteen verrattuna kehitysyhteistyömäärärahamme laskivat silloin noin 800 miljoonalla markalla eli noin 30 prosentilla valtiontalouden vaikeutuneesta tilanteesta johtuen. Vuosikymmenen vaihteen 0,7 prosentin bkt-osuudesta on pudottu tämänhetkiseen noin 0,4 prosentin osuuteen.

Suomen kehitysyhteistyössä on jouduttu määrärahaleikkausten seurauksena vakavien periaatteellisten ongelmien eteen. Suomi on pyrkinyt

oman toimintansa supistamisessa haittojen minimoimiseen eli leikkaamaan menoja niin, että niin Suomelle kuin yhteistyökumppaneille olisi siitä mahdollisimman vähän haittaa. Uusia hankkeita on jouduttu aloittamaan harkiten, ja käynnissä olevia hankkeita on jouduttu sekä lyhentämään että ohentamaan.

Kansainvälisen maineemme ja uskottavuutemme säilyttäminen on tullut tässä suhteessa yhä vaikeammaksi. Jouduimme supistamaan voimakkaasti osallistumistamme myös YK:n kehitysohjelmiin ja rahastoihin vuonna 93. Pääosa tuestamme jakaantui YK:n kehitysohjelma Undp:lle, lastenrahasto Unicefille ja väestörahasto Unfpa:lle.

Kansainvälisten kehitysrahastolaitosten maksuosuudet laskivat vähemmän kuin YK-järjestöjen määrärahat. Tämä pitkävaikutteisista sitoumuksistamme, joista ei ollut mahdollista luopua. Kahdenvälisen kehitysyhteistyömme pääasiallisia kumppaneita olivat Afrikassa Mosambik, Namibia, Sambia, Tansania, Kenia, Etiopia ja Egypti, Aasiassa Bangladesh, Nepal, Sri Lanka ja Vietnam sekä latinalaisessa Amerikassa Nicaragua ja Peru. Määrärahaleikkauksista huolimatta pystyimme jatkamaan työtä kaikissa yhteistyömaissamme, vaikka työn suunnitelmallisuus ja pitkäjänteisyys leikkausten johdosta kärsivätkin. Kahdenvälisistä toimialoista suurimmat olivat terveydenhuolto ja muu sosiaalinen kehitys, energiahuolto, vesihuolto ja metsätalous.

Myös humanitäärisen apumme määrärahat olivat riittämättömiä, kun yhä uusia kriisipesäkkeitä puhkesi maailmassa. Muista määrärahoista poiketen humanitääristä apua voidaan käyttää myös muiden kuin varsinaisten kehitysmaiden auttamiseen. Siksi pääasiassa Afrikkaan kohdistuvan humanitäärisen avun lisäksi avustettiin mm. Bosnia-Hertsegovinaa.

Kansalaisjärjestötukea vuonna 93 myönnettiin 150 järjestölle ja yhteensä 370 projektiin. Kansalaisjärjestötyön määrärahat pystyttiin pitämään kohtuullisella tasolla eräillä budjetin sisäisillä siirroilla. Kehitysyhteistyöosaston sisäinen tarkastus ja evaluointi järjestettiin uudelleen viime vuoden aikana. Niiden tärkeimpänä tehtävänä on selvittää, onko kehitysyhteistyömme oikein suunnattua ja ovatko toimintatapamme parhaat mahdolliset. Viime vuonna arvioitiin sekä kansalaisjärjestötyötä että yksittäisiä kahdenvälisiä hankkeita.

Hallitus antoi viime vuoden elokuussa eduskunnalle uuden kehitysyhteistyöpoliittisen strategiansa. Sen keskeisimpiä kehitystavoitteita ovat köyhyyden lieventäminen, ympäristöuhkien torjuminen sekä yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen. Strategia korostaa, että kehitysmaa on itse vastuussa omasta kehityksestään ja Suomi voi toimia vain sen pyrkimysten tukijana. Uuden strategian painotukset näkyvät jo tekemässämme työssä mm. sosiaali- ja ympäristösektorien kasvavana osuutena. Kokonaisstrategiaa täydentämään ollaan parhaillaan luomassa maakohtaisia strategioita.

Arvoisa puhemies! Kehitysyhteistyön vuosikymmenien aikana on Suomelle ja suomalaisille kertynyt monipuolista kokemusta sekä asiantuntijoiden verkosto, joka jatkuvasti ylläpitää yhteyksiä kehitysmaihin. Tämä kokemus on meille tärkeää pääomaa maamme kansainvälistyessä ja ratkottavien ongelmien tullessa globaaleiksi.

Euroopan unionin mahdollinen jäsenyys muuttaisi Suomen kehitysmaasuhteita ja kehitysyhteistyötä jossakin määrin, vaikka kehitysyhteistyö kuuluu EU:ssakin ensisijaisesti kunkin jäsenmaan oman päätäntävallan piiriin. Jäsenyys tuo kuitenkin mukanaan velvollisuuden osallistua Euroopan unionin kehitysyhteistyöohjelman rahoittamiseen ja olla mukana sitä koskevassa päätöksenteossa.

Mahdollinen jäsenyys ohjaisi meitä käsittelemään kehitysmaasuhteita entistä enemmän kokonaisuutena, sillä Euroopan unionin kehitysmaasuhteissa kehitysyhteistyö ja pyrkimys kauppasuhteiden kehittämiseen ovat usein tiiviisti sidoksissa. Jo nyt käytäntö on osoittanut, että osallistumisemme Euroopan unionin kehitysmaakysymysten käsittelyyn unionin toimintaelimissä vaatii hallinnon sisäistä joustavuutta ja valmiutta tiukkojen reviirirajojen ylittämiseen.

Suomi tulisi osallistumaan Euroopan unionin kehitysyhteistyön rahoittamiseen kahden kanavan kautta. Jäsenyyden myötä syntyy velvoite osallistua Lomén-sopimusta rahoittavaan Euroopan Kehitysrahastoon. Jäsenvaltiot rahoittavat sitä Euroopan unionin varsinaisen budjetin ulkopuolisilla erikseen sovittavilla maksuosuuksilla. Suomen osuudeksi on arvioitu 350 miljoonaa markkaa vuositasolla, mutta maksatukset tulevat käynnistymään vasta vähitellen. Tämän lisäksi Suomi joutuisi rahoittamaan EU:n kehitysyhteistyötä EU:n budjetin kautta osuudella, joka määräytyy bruttokansantuotteen perusteella. Ensi vuonna osuus olisi noin 200 miljoonaa markkaa, ja se vähennettäisiin ainakin ensi vuosina omista kehitysyhteistyövaroistamme.

Oman kehitysyhteistyömme kuihtuminen heikentäisi suomalaisten hanketoteuttajien edellytyksiä hyödyntää Euroopan unionin mahdollisen jäsenyyden avaamia mahdollisuuksia. EU:n hankinnoista ja projektitoteuttajista päätettäessä keskeinen peruste on tuore kokemus vastaavanlaisesta hankkeesta. Tätä kokemusta suomalaiset yritykset ja asiantuntijat voivat saada Suomen omassa kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä.

Suomen kehitysyhteistyössä on järkevää jo niukkenevienkin määrärahojen johdosta etsiä painopistealueita. Suomalaisilla on luontaista osaamista mm. metsien uudistamisessa ja kestävässä käytössä. On selvää, että suomalaisilla asiantuntijoilla ei ole vastauksia kaikkiin maailman metsäongelmiin, mutta silti meillä olisi mahdollisuuksia yhdeksi maailman johtavaksi maaksi metsäalan kehitysyhteistyössä. Tämä edellyttää määrätietoista voimavarojen suuntaamista ja kouluttautumista vaadittavissa taidoissa. Suomella olisi annettavaa laajemminkin metsän, maan ja ympäristönhoidon asiantuntijana. Meillä on vankka kokemus myös perusterveydenhuollon ja koulutuksen aloilla. Näillä kokemuksilla olisi käyttöä myös kehitysyhteistyössä.

Kansainvälisten järjestöjen ja suurten maiden kehitysmaapolitiikassa pyritään tällä hetkellä voimakkaasti vaikuttamaan vastaanottajamaan talous- ja yhteiskuntapolitiikkaan. Avunannon ehtona vaaditaan taloudellisten tosiasioiden huomioon ottamista ja rakennesopeutusta. Kehitysavun antaminen maille, joiden talouspolitiikka on holtitonta tai jotka loukkaavat ihmisoikeuksia, on erittäin vaikeaa eikä useinkaan johda pysyviin tuloksiin. Suomelle avun ehdollistaminen on ollut jokseenkin vierasta. Siitä huolimatta talous- ja yhteiskuntapoliittisen dialogin jatkuva käyminen suomalaisen osapuolen ja yhteistyökumppanin välillä on välttämätöntä. Tämä voi luonnollisella tavalla johtaa kehitysyhteistyön laajenemiseen aktiiviseksi kehitysmaapolitiikaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Kankaanniemen aikana "vähenevät resurssit" korvattiin mahtavalla hienolla sanalla, joka hänen puhumanaan kaikui salissa varmasti useita kymmeniä kertoja. Minä jo aloin oikeastaan odotella, että ministeri Haavisto ei tätä sanaa lausuisi lainkaan, jolloin saisin kärjekkäämmin puuttua asiaan, mutta ministeri Haavisto varmaan tietää, että resurssit korvaava sana oli silloin "strategia". Se oli hieno sana, mutta se tarkoittaa samaa kuin aikaisemmin "kestävän kehityksen vaatimukset", ainakin osittain. Minun mielestäni tällaisista hienoista "strategia"-sanoista pitäisi luopua, josta ei kukaan ymmärrä mitä se tarkoittaa.

Palataan uudelleen kestävän kehityksen vaatimuksiin. Avustetaan kehitysmaita heidän omilla ehdoillaan. Asetetaan vaatimukset heidän itselliselle yrittämiselleen, eikä jäädä sinne nauttimaan itse saavutusten ja varojen tuloksista, joita sinne on syydetty. Niillä varoilla, jotka tällä hetkellä Suomesta menee kehitysyhteistyöhön, saadaan vähintään samat tulokset kestävän kehityksen periaatteella kuin on saatu 0,7 prosentin bruttokansantuoteosuudella, jos luovutaan hoivaavasta ja huolehtivasta näkemyksestä ja otetaan huomioon, että vastaanottajatkin ovat ihmisiä, jotka ovat velvollisia omalla vastuullaan hoitamaan asioita. Autetaan vain heidät alkuun, annetaan verkot kalastusta varten eikä viedä tonneittain kalaa.

Ed. K u u s k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeri viittasi esittelypuheenvuorossaan niihin suuriin leikkauksiin, jotka viime vuonna jouduttiin tekemään, ja leikkauksia on jo aikaisempina vuosina toteutettu. Eduskunta onkin edellyttänyt, että hallitus laatisi suunnitelman ja aikataulun, jonka puitteissa voitaisiin palata kehitysyhteistyömäärärahoissa 0,7 prosentin bkt-osuuteen. Olisin toivonut, että ulkoministeri olisi esittelypuheenvuorossaan esitellyt, miten tuon suunnitelman ja aikataulun laita nyt on.

Hyvin myönteistä oli se, että ulkoministeri useammassa kohdin puhui, ei yksinomaan kehitysyhteistyöpolitiikasta vaan kehitysmaapolitiikasta. Varmasti kokonaisvaltaisempi tarkastelu antaa paremmat tulokset ja on erityisen paikallaan tällaisessa taitekohdassa, kun mitä todennäköisimmin meistä tulee Euroopan unionin jäsen ja myös kehitysyhteistyön mahdollisuudet ja koko kehitysmaapolitiikkamme mahdollisuudet laajenevat.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ministeri Haavisto puheenvuorossaan ei yrittänytkään kaunistella sitä karua tilannetta, joka Suomen kehitysyhteistyövaroissa on tapahtunut viime vuosina. Ministeri Haavisto mainitsi, että vuodesta 1992 vuoteen 1993 Suomen kehitysyhteistyömäärärahat vähenivät yli 800 miljoonalla markalla, yhteensä siis 856,3 miljoonalla markalla. Se on valtavan suuri muutos. Se on vuositasol-

la 30 prosentin vähennys. Näin mittavia vähennyksiä ei valtion muiden menojen osalta ole suoritettu kuin on kehitysyhteistyön osalta tehty.

On tietysti syytä kysyä, oliko olemassa jotain sellaista syytä, mikä nimenomaan olisi edellyttänyt, että kehitysyhteistyömäärärahoja näin valtavasti leikataan. Olisiko tapahtunut jotain sellaista, joka olisi niin hyvää ja positiivista kehitystä, että se olisi moraalisesti oikeuttanut Suomen leikkaamaan näin paljon rahoja?

Tähän on vastattava, että ei ollut. Päinvastoin vuosi 1993 maailmalla oli suuren hädän ja avuntarpeen, erityisesti humanitaarisen avun tarpeen vuosi. Myös voi sanoa edelleen, että köyhien ja rikkaiden maiden välinen kuilu kasvoi entisestään, mutta Suomi käpertyi omiin vaikeuksiinsa. Me olimme itsekkäitä ja ajattelimme, että omat vaikeutemme oikeuttavat meidät heikentämään kehitysyhteistyöosuuttamme.

Erityisen rankkaa oli, kuten ministeri totesi puheenvuorossaan, että YK:n kehitysohjelmien ja sen rahastojen määrärahoja leikattiin 59 prosentilla kahden vuoden aikana. Se on todella tavattoman häijyn korkea leikkaus. Ministeri myönsi tämän puheenvuorossaan, mutta minusta tämä ei paljon lohduta.

Erityisen raju leikkaus oli nimenomaan YK:n lastenrahaston eli Unicefin määrärahojen osalta, joita leikattiin 72 prosenttia. Suomessa katsottiin, että Unicefin määrärahoista oli varaa leikata, ja sitten me kehtaamme kampanjoida, että Suomesta pitäisi nyt ehdottomasti saada Unicefin tuleva pääjohtaja, kun me olemme juuri leikanneet määrärahoja. Se ei kuulu kuitenkaan tämän asian käsittelyn yhteyteen, mutta totean sen kuitenkin.

Toinen asia johon haluan puuttua, liittyy korkotukiasiaan. Nimittäin, kun kaikkea muuta on leikattu vuosien varrella, kuitenkin korkotukea on oltu valmiita lisäämään. Viime vuonna lähes 30 prosenttia. Kun vuonna 1992 korkotukea myönnettiin 98 miljoonaa markkaa, viime vuonna 126 miljoonaa markkaa, tänä vuonna 140 miljoonaa markkaa ja ensi vuodelle vielä enemmän eli 180 miljoonaa markkaa on esitetty ensi vuoden budjetissa. Tämä on kyllä varsin merkillistä kehitysyhteistyöpolitiikkaa.

Tämähän tarkoittaa sitä, että Suomen vientiyrityksille maksetaan korkotukea, että he niin sanotuissa kasvukelpoisissa kehitysmaissa voivat toteuttaa omia hankkeitaan. Kuitenkin esimerkiksi Finnidan teettämissä selvityksissä, evaluaatioissa, on voitu todeta, että tämän tyyppinen tuki on useasti huonoa kehitysyhteistyötä, ja se on myös varsin tehotonta vienninedistämistoimintaa. Varsin merkillistä toimintaa siis, ministeri Haavisto, enkä tiedä, miten katsotte, että tämä soveltuu Suomen hyväksymään kehitysyhteistyöstrategiaan, jota nyt peräänkuuluttaisinkin, koska minusta tuntuu siltä, että se kaunis paperi ja ne hyvät tavoitteet, jotka on kirjattu, ollaan tarkoituksella unohtamassa.

Mielenkiintoista on myös se, että luin juuri suhteellisen tuoretta Finnidan tiedotetta, jossa kerrotaan, että valtiontalouden tarkastusvirasto raportoi kehitysyhteistyömäärärahojen supistamisen vaikutuksesta ja yrittää tuoda esille, että määrärahojen leikkausten vaikutukset ovat olleet voittopuolisesti positiivisia. Kuitenkaan ulkoministeriössä kehitysyhteistyöosastolla ei uskota syy-yhteyteen vähän rahan ja tehokkuuden välillä, niin kuin tässä todetaan. Onneksi ei presidenttikään ihan näin usko. (Ed. Halonen: Ei presidenttikään usko!) — No ei! Mutta varsin merkillistä, ed. Halonen, on, että tällaisia tietoja nyt yritetään tarkoituksella levitellä ja todella puhutaan jopa positiivisista vaikutuksista.

Itse olen sitä mieltä, että varmasti kaikilta osin viime vuosien aikana kehitysyhteistyömäärärahojen käyttö ei ollut riittävän tehokasta, riittävän pitkäjänteistä eikä ole myöskään aina kohdistunut oikein. Varmasti korjaamisen varaa on, mutta se, että yritämme nyt kääntää määrärajojen rajun supistamisen pelkästään positiiviseksi, tuntuu mielestäni varsin erikoiselta olletikin, kun tässä myös todetaan se, että tarkastajat eivät ole tutkineet hankkeiden lopputuloksia ja niiden vaikutuksia kohdealueillaan, vaan hankkeita hallinnollisina kysymyksinä, rahojensiirtosysteeminä. Jos näin on, se on tosiaan varsin erikoista menettelyä, koska tämä tarkastusviraston raportti antaa sellaisen käsityksen, että jatkataan vain tätä samaa vanhaa linjaa. Eihän tästä mitään haittaa näytä olevan.

Toinenkin asia minua huolestuttaa, ja se liittyy ensi vuoden budjettiin. Ministeri Haavistokin jo puhui tulevaisuudesta ja Suomen mahdollisesta EU-jäsenyydestä, joten en voi olla tässä yhteydessä tuomatta sitä esille, että varsin erikoista on se, että ainoa EU-erä, joka valtion ensi vuoden budjettiin sisällytetty on budjettimenoihin, koskee nimenomaan kehitysyhteistyömäärärahoja. Kyllä minä pelkään, että paitsi, että EU-jäsenyys antaisi Suomelle mahdollisuuden uusiin kumppaneihin ja laajempaan kehitysyhteistyöhön, käytännössä se on vaarassa johtaa siihen, että Suomen oma kehitysyhteistyö romuttuu täysin. Pelkään pahoin, että nimenomaan juuri kansa-

laisjärjestöjen kautta tapahtuva kehitysyhteistyö on se, joka tässä jälleen kerran jää jalkoihin.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tässä arvosteltiin strategia-sanaa, kyllähän siinä ensimmäisen kerran kiteytettiin tavoitteisiin nimenomaan nämä peruskysymykset demokratian edistäminen, ihmisoikeudet jne., kestävän kehityksen periaate mukaan lukien. Mutta ellei ole strategiaa, ei kyetä myöskään arvioimaan, mitä sillä rahalla saadaan aikaan. Ed. O. Ojala toisaalta kritisoi, että on todettu, että on myös tervehdytetty systeemejä.

Sen voivat todeta varmasti kaikki kehitysyhteistyöprojekteissa käyneet ja vierailleet ihmiset, että on se ainakin herättänyt siellä myös valtiollista omaatuntoa siihen, pitääkö näihin hankkeisiin myös itse sitoutua vai ollaanko edelleenkin vain lapetun raha-avun turvin omaa maata kehittämässä. Tämä globaalinen tuki on vähän niin kuin tämä kotimainen tukipolitiikka isommassa mittakaavassa. Elleivät valtiot lähde itse myös sitoutumaan siihen ja ihan perusoikeuksia ja demokratiaa edistäen, koulutusta lisäten, naisen asemaa parantaen, niin ei kyllä kannettu vesi kaivossa pysy.

Minä olen sydämestäni kehitysavun ihminen ja haluan siihen lisää rahaa, niin kuin ulkoasiainvaliokunta edellyttääkin, että vaiheittain, jos kotimaan talous saadaan kuntoon ja kun se saadaan kuntoon, niin pyritään 0,7 prosentin tavoitteeseen. Mutta ei Suomi ole ainut maa, joka on joutunut vähentämään rahoja kehitysyhteistyöstä, kehitysmaapolitiikasta ja suorittamaan nimenomaan uudelleenarviointia ja yhteistyöstrategian luontia, sijainti- ja kohdemaitten kanssa, niin että saataisiin mahdollisimman paljon aikaan.

Pelkkien markkojen ja prosenttien vertaaminen ei ole tarkoituksenmukaista. On myös evaluoitava, mitä sillä halutaan saada aikaan ja mitä on saatu aikaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Rengolle todeta, että en ole kritisoinut sitä, että evaluoidaan. Se on välttämätöntä ja tarpeellista. Kritisoin sitä, miten valtiontalouden tarkastusvirasto on näitä evaluointeja tehnyt. Toivon, että valiokunta paneutuu perusteellisesti siihen, onko nämä tehty aivan liian pintapuolisesti.

Toinen asia on se, että en minä hyväksyttyä kehitysyhteistyöstrategiaa kritisoi. Minä vain sanoin, että minä epäilen, että siitä on tullut vain sellainen kaunis paperi, jota ei käytännössä toteuteta kuitenkaan. Viittasin juuri tähän korkotukimäärärahojen kasvuun, ja minusta se on vastoin niitä kehitysyhteistyöstrategian päämääriä, joita mm. täällä eduskunnassa on hyväksytty.

Ed. K u u s k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Rengon kanssa siinä samaa mieltä, että kehitysmailla on itsellään vastuu omasta kehityksestään ja tulevaisuudestaan, ja tämä on ollut myös pitkään Suomen kehitysyhteistyöpolitiikan johtava ajatus. Meidän apumme on tukea tätä kehitystä. Ei voi olla niin, että vastuu olisi täällä. Hyvin tärkeää tässä työssä on, että on selkeät tavoitteet ja myös strategia, miten näihin tavoitteisiin ja päämääriin päästään.

Mutta silloin, kun evaluaatiota tehdään, jos sitä tekee ulkoministeriö itse tai valtiontalouden tarkastusvirasto, ainoa oikea lähtökohta on, että tuloksia verrataan asetettuihin tavoitteisiin, eikä niin, että jos on mennyt vähän rahaa, sitten on ollut tehokasta työtä, ja jos on mennyt paljon rahaa, se on varmasti ollut huonoa. Minusta valtiontalouden tarkastusviraston selvityksestä paistaa hyvin vahva asenteellisuus ja nähdään, ettei tämä työ kaiken kaikkiaan olekaan niin tärkeätä ja siihen riittää vähän vähempi raha. Evaluaatiossa ei voi olla siitä kysymys, vaan ainoastaan tulosten vertaamisesta tavoitteita vasten. Siinä suhteessa yhdyn ed. O. Ojalan ajatuksiin, että kun tätä työtä tehdään, siinä täytyy olla tosi mielellä liikkeellä ja tehdä se hyvin perusteellisesti ja asiallisesti.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni on varsin lyhyt. Ajattelin ensin, että se mahtuisi vastauspuheenvuoksi, mutta kun nappien painelu meni luultavasti siten sekaisin tässä välillä, että en sitä saanut, niin innostun nyt puhumaan hieman enemmänkin.

Nimittäin dialogi, jota käydään hallituksen ja eduskunnan välillä kehitysyhteistyöstä, olisi pidemmänkin keskustelun arvoinen. Mielestäni Suomen kehitysyhteistyöstä kertova raportti on sinänsä vuosien aikana tullut aina vain paremmaksi. Se on erinomaisen hyvä ja käyttökelpoinen myös, sanoisiko, näiden istuntojen välillä. Siinä mielessä ministeriö ansaitsee kiitokset. Siinäkin mielessä on menty parempaan suuntaan, että tämän strategian ja tavoitteiden toteutumista maakohtaisesti on jossakin määrin seurattu. Sekin on myönteisenä asiana sanottava heti aluksi.

Mielestäni vieläkin on korjaamisen varaa. Nimittäin tämä keskustelu, jota käydään itse kertomuksen osalta, pitäisi jollakin mielekkäämmällä tavalla yhdistää budjetista käytävään keskusteluun. Nythän näytti jälleen olevan niin, että eduskunta saatuaan viime vuoden budjetin, siis nimenomaisesti vuoden 93 osalta, teki tietyt johtopäätökset, korjasi niitä budjettiin ja toivoi tietysti, että tämä viesti budjetin kautta olisi mennyt ministeriöön, niin että sitten kun hallituksen esitys tulee eduskuntaan, se olisi pitänyt sillään näitä asioita. Näin ei kuitenkaan käynyt.

Rouva puhemies! Niin kuin arvoisa ministeri varmasti tietääkin, näiden aloitteiden osalta oli kohtia, jotka eri eduskuntaryhmien puolelta allekirjoitettiin riippumatta siitä, ollaanko hallituksessa vai oppositiossa. Täällä edustajat O. Ojala ja Kuuskoski ovat tuoneet jo osin näitä asioita esille, ja luulen, että ed. Renko on ihan yhtä lailla niiden takana. Ne koskevat nimenomaisesti bkt-osuutta, suhdetta YK:n erityisjärjestöihin, korkotukea; ja yksi mainitsematon asia on kansalaisjärjestöjen tuki, joissa ei saa mistään kiinni, etteivätkö ne olisi juuri ministerin ja ministeriön vastauksien perusteella niitä asioita, joita olisi pitänyt tehdä, mutta budjettiesitys ei sitten heijastanut tätä totuutta.

Tässä mielessä tämä keskustelu menee vielä vähän ohi, puhumattakaan tilintarkastajien puheenvuorosta, joka varmasti oli hyvää tarkoittava mutta ei ehkä ihan oikeaan osunut ja josta tuli muutaman vuoden takainen ylikäynti kehitysyhteistyökritiikin osalta tällaisena jälkilöylynä vielä uudelleen, että oli vain hyväksi tällainen laihduttaminen. Mielestäni vastaukset olivat erinomaisia, joita siihen on annettu. Kyllä se vähentynyt raha merkitsee vähemmän rokotuksia, vähemmän kaivoja, vähemmän vettä jne. Silloin, kun on selkeistä määrällisistä tavoitteista kyse, niin ei leikkaus niiden kohdalla ole varmaankaan ollut tervehdyttävää.

Toinen asia on se, että mielestäni tästä strategiasta voisi ottaa vielä enemmän sisältöä. Hyvin usein hallitus joutuu sanomaan, että nimenomaan kansalaisjärjestöjen projektien avulla on tehty tätä strategiaa. Sen vuoksi jää kysymään, voitaisiinko myös ajatella, että hallitusten välisessä ohjelmassa voitaisiin ihan maakohtaisella tasolla enemmän tukeutua tähän strategiaan.

Viimeinen kysymys tai kommentti, johon uskon, kun ministeri Haavisto on paikalla, mikä on varsin kiitettävää, saavani jo tässä vastauksen, koskee entistä Jugoslaviaa; tässä on jonkin verran tekstiä avustuskohteista. Minä olen joskus aikaisemmin kysynyt, mutta en ole saanut vastausta, joten kysyn uudelleen: EU:n yhteistyön lisäksi, joka nyt mahdollisesti on kehitysyhteistyön puolella tulossa, meillä on Euroopan neuvoston puolella yhteisprojekteja, jotka nimenomaisesti kohdistuvat mm. entisen Jugoslavian alueelle. Mutta luki niitä tilastoja mitenpäin tahansa, niin me emme niissä olleet mukana. Olen aikoinani kysynyt niistä valtioneuvoston kyselytunnilla ja niitä luvattiin selvittää, eikä niistä sitten selvyyttä kuitenkaan tullut. Mistä siis johtuu, että Suomi ei ole niissä mukana, onko niissä jotakin outoa? Niissä on usein käytetty Kansainvälistä Punaista Ristiä tai muuta apuna, mutta näissä Euroopan neuvoston projekteissa näytti siltä, että Suomi ei syystä tai toisesta ole mukana. Johtuuko se siitä, että kyseistä eurooppalaista järjestöä ulkoministeriö on kovin vähän tähän asti tuntenut?

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkotukihan on sellainen, jonka kimppuun me täällä isossa salissa hyvin helposti keskustelussa käymme. Se keskustelu otettiin vaarin valtiovarainjaostossa, kun budjettia käsiteltiin. Saimme myös ministeriöstä vastauksen vuoden 94 budjetin teon yhteydessä, että siellä olisi jonkin verran liikkumavaraa. Uskalsimme sitten hakea painotuksen siirtoa humanitaaristen järjestöjen suuntaan.

Mutta kuinkas kävikään? Kun valuuttakurssiarviot ovat niin äärimmäisen vaikeita, niin ymmärrän, että me joudumme ensi viikolla annettavassa lisäbudjetissa palauttamaan sinne rahaa. Eli tämä ei ole niin helposti arvioitavissa varmasti ministeriössäkään. Mutta niiden projektien osalta, joihin Suomi on tavallaan sitoutunut, toivoa sopii, että ne todella uudelleen arvioidaan, mihin isoihin hankkeisiin Suomi lähtee mukaan, jolloin jatkuva korkotukiriesa ja -riski ja enenevä budjettimomentti meillä on olemassa. Niistä ei kuitenkaan heti päästä eroon, vaan ne velvollisuudet on hoidettava loppuun saakka. Tämän juupas — eipäs-keskustelun edessä me olimme vuoden 94 budjetin yhteydessä. Ymmärsin niin, että varmasti samat paineet jatkuvat vielä ensi vuoden budjettia tehtäessäkin.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Koska ministeri Haavisto on paikalla, haluan esittää erään ajatuksen ja saman tien kysymyksen ministeri Haavistolle, onko tämän tyyppiselle asialle tehty mitään ulkoministeriössä. Kehitysavussa olisi hyvä noudattaa eräänlaista panos — tuotos-

analyysia, jolla tarkoitan sitä, että jos miljoona markkaa sijoitetaan kolmella vaihtoehtoisella tavalla kehitysyhteistyöhön, niin mitkä ovat sen miljoonan markan hyödyt välilliset hyödyt mukaan lukien. (Ed. Laine: Kenelle?) — Tietysti sille kohdemaalle. — Tämä kysymys liittyy lähinnä siihen, että olen monta kertaa kuullut väitteen, että väestöohjelmiin sijoitettu markka on pitkällä tähtäyksellä huomattavasti arvokkaampi kuin mihinkään muuhun sijoitettu markka. Sen tähden haluan esittää ministeri Haavistolle suoran kysymyksen:

Onko tällaista analyysia tehty? Jos on, mihin tulokseen on päädytty? Ellei ole, aiotaanko tehdä? Ja jos aiotaan, niin milloin?

Ulkoasiainministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Olen itse hyvin kiitollisena kuunnellut tätä teidän keskusteluanne, koska olen ymmärtänyt, että se on erittäin vahvasti kehitysyhteistyötä tukevaa ja siitä on aina syytä olla alan ministerinä kiitollinen.

Ed. Aittoniemen puheenvuoroon toteaisin, että yhdyn kyllä pitkälti hänen näkökantoihinsa ja tähän suuntaan kehitysyhteistyötä juuri tulee kehittää.

Ed. Kuuskoski odotti aikataulua, milloin 0,7 prosentin tavoitteeseen päästään. Me olemme nyt sanoneet vain niin, että siihen tullaan silloin, kun meidän taloudellinen kasvumme on jälleen sen verran vakiintunutta, että siihen voidaan mennä. En ole nyt varma, pystyykö tämä hallitus vielä tarkan aikataulun tekemään vai jääkö se seuraavan hallituksen tehtäväksi, mutta näen, että tällainen selvä ohjenuora olisi varsin pian saatava aikaan.

Kansanedustaja O. Ojala esitti kyllä ihan oikeaa kritiikkiä juuri siitä, miten YK-järjestöjen määrärahoja on leikattu kaikkein eniten. Nyt on niin, että on haluttu sittenkin enemmän pitää kiinni kahdenvälisen kehitysyhteistyön mahdollisuuksista, ja silloin muiden määrärahojen leikkaaminen on ollut helpompaa. Mutta nyt jo tämän vuoden budjetissa ja suunnitelmassa, jota me teemme lähivuosia varten, YK-järjestöjen avustuksissa tapahtuu melkoista kohenemista.

Ihan koko tästä filosofiasta. Itse näen niin, että varsin vaikea taloudellinen tilanne Suomessa on johtanut kehitysyhteistyömäärärahojen vähenemiseen. Ei meillä ehkä sittenkään ole riittävää vastuuta veljistämme ja sisaristamme muissa maissa. Sieltä on sittenkin ollut helpompi leikata valtiontalouden tiukassa tilanteessa, koska eivät ne ihmiset ole täällä meillä puolustamassa toiveitaan ja tulevaisuuttaan. Itse asiassa toivoisin, että meillä saataisiin aikaan tällainen laajempi vastuukäsitys toinen toisistamme maailmassa.

Korkotuen käyttöön en itse asiassa suhtautuisi niin kielteisesti kuin eräissä puheenvuoroissa on suhtauduttu. Sen tarkoituksena on ollut puhtaasti tuoda lisää mahdollisuuksia kehitysyhteistyöhön eli saada aikaan myös sellaisia hankkeita, joita voidaan rahoittaa muulla kuin puhtaalla lahja-avulla. Nimenomaan on voitu rahoittaa sellaisia hankkeita, joita on pidetty kehitysyhteistyöpoliittisesti tärkeinä. Tämä on mahdollistanut myös varsinaisten vientiluottojen käytön sellaisissa maissa ja hankkeissa, joihin muuten ei vientiluottoa olisi saatu. Sitä on käytetty juuri sellaisiin kohteisiin, joita nimenomaan kohdemaan hallitus on pitänyt tärkeänä. Minusta se on tietyllä tavalla korvannut lahja-apua. Uskon, että myös se, että sillä on ollut helpottava vaikutus eräiltä osin meidän työllisyystilanteeseemme, tietysti vähän itsekkäästi ajatellen, on ohjannut kehitystä tähän suuntaan, joten en kuitenkaan suhtautuisi siihen niin kriittisesti kuin puheenvuoroissa täällä on suhtauduttu.

Valtiontalouden tarkastusviraston arvio oli tietysti varsin yksipuolinen. On tietysti ihan selvää, että kun on rahoja niukasti käytettävissä, silloin hankkeita tietysti joudutaan katsomaan huomattavasti tarkemmin ja valitaan vain aivan parhaat hankkeet. Mutta on ihan selvää, että tuossa arviossa ei ole tarpeeksi otettu huomioon todella sitä tulosta, mikä on saatu kehitysyhteistyömaassa, eikä määrällistä vähenemistä, mikä kuitenkin on ollut erittäin valitettavaa.

Sitten tuli esille myös Euroopan unionin kehitysyhteistyö ja se, että tähän vajaaseen 0,4 prosenttiin on laskettu nyt mukaan myös 200 miljoonaa sellaista rahaa, joka sisältyy meidän jäsenmaksuumme Euroopan unionille ja joka olisi muuten pitänyt ottaa budjettiin meidän omina kehitysyhteistyömäärärahoinamme.

Minusta olisi nyt aika tärkeää jatkossa, jos me Euroopan unionin jäseneksi menemme, pitää huoli siitä, että niitä varoja, joita me joudumme siellä kehitysyhteistyöhön ohjaamaan, ei todellakaan leikattaisi Suomen omaa kehitysyhteistyöstä. Tässä minusta olisi varsin laaja poliittinen yhteisrintama tarpeen, jotta näin todella voitaisiin toimia.

Olen kyllä ed. Halosen kanssa samaa mieltä, että tämä on hiukan hölmöä, että tämä kertomus, jonka yhteydessä keskustellaan strategiasta ja siitä miten Suomen tavoitteet ovat toteutuneet ja mihin pyritään, on erillään siitä, jolloin

päätetään varsinaisesti vuotuisista budjeteista. Eli olisi mahdottoman hyvä, jos käsittely voitaisiin käydä samanaikaisesti, niin että olisi samalla aikaa kantaa otettavissa historiaan ja tulevaisuuteen.

En todellakaan osaa vastata, miksi ansiokkaan Euroopan neuvoston välityksellä ei ole Jugoslaviaan ohjattu määrärahoja. Oma käsitykseni on, että on haluttu toimia niin, että kohtuullisen niukkoja määrärahoja ei ole haluttu ohjata kovin monen oven kautta, vaan on käytetty YK:n järjestöjä ja jossain määrin myös Punaista Ristiä. Uskon, että olemme hyvin valmiit harkitsemaan myöskin Euroopan neuvoston käyttöä tässä.

Kyllä panos — tuotos-analyysia on jossain määrin tehty, vastauksena ed. Paloheimon kysymykseen, mutta sitä ollaan nyt parastaikaa kehittämässä, jotta me kykenisimme todella paremmin suuntaamaan kehitysyhteistyömme niin, että se antaisi kohdemaassa parhaan mahdollisen tuloksen.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Kyllä edelleenkin valtaosaltaan se, mitä ministeri Haavisto vastasi, on mielestäni hyvin keskustelua täydentävää, mutta yhteen yksityiskohtaan haluaisin vielä puuttua uudelleen.

Kehitys- ja korkotukiluotoista hän antoi tiettyä selvitystä siitä, mitä on tehty. Jos katsoo itse kirjasta, kehitysluottojen osalta voi ajatellakin, että uudet maat Zimbabwe, Senegal, Kamerun, Nicaragua ja Costa Rica kuuluvat jollakin tavalla näihin maihin. Mutta miten on korkotukiluottojen kanssa, kun uudet maat ovat Kiina, Ghana ja Sri Lanka? On vaikea kyllä nähdä, miten esimerkiksi Kiina toteuttaa mitään niistä strategiatavoitteista, joita meillä on ollut; ei ihmisoikeuksien, ei sukupuolten välisen tasa-arvon tai minkään muunkaan kannalta. Kyllä jotenkin jää vielä haiskahtamaan siltä, että kysymys olisi suomalaisten yritysten tukemisesta eikä varsinaisesta kehitysyhteistyöstä.

Olen valmis kuuntelemaan, jos ministeri Haavistolla on jokin selitys, joka poistaisi epäluuloisuuteni.

Ulkoasiainministeri Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiinassa on tietysti ihmisten elintaso vielä hyvinkin kehitysmaiden tasolla. Tämä on ollut keskeinen peruste, että luottoja on myös sinne myönnetty. Mutta myönnän kyllä, että tämä on sellainen maa, josta myöskin ulkoministeriössä käydään keskustelua, olisiko nimenomaan luototusta sinne vähennettävä ja ohjattava sitä enemmässä määrin maihin, jotka ovat vielä entistä enemmän tällaisen avun tarpeessa.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ed. Halonen jo kommentoi korkotukiasiaa juuri siltä osin kuin itsekin ajattelin.

Vielä toiseen asiaan olisin halunnut kiinnittää ministeri Haaviston huomiota. Nythän tämän vuoden budjetissa pakolaisten vastaanottoon on varattu 371 miljoonaa markkaa. Me toivomme tietysti niin, että pakolaiset, jotka tänne pyrkivät, voidaan myös ottaa. Mutta jos jää rahaa käyttämättä, niin kuin jäi huomattavasti viime vuonna, näitä varoja, jotka olivat eduskunnan myöntämiä rahoja, voitaisiin käyttää esimerkiksi humanitäärisen avun tai muun kasvattamiseen tänäkin vuonna. Nyt ministeri varmaan pystyy jo ennakoimaan sen.

Nimittäin tämän vuoden budjetissa, niin kuin sanoin, on 371 miljoonaa, ja todennäköisesti ne eivät lähestulkoonkaan tule käytetyksi. Vuoden 93 budjetissa oli pakolaisia varten varattu 362 miljoonaa ja toteutuma oli 65 miljoonaa. Ymmärrän kyllä valtiontalouden suuret ongelmat, mutta nimenomaan olisi ollut kyllä oikein ja reilua, ainakin jos me puhumme niin kuin tänä vuonna, että 1,8 miljardia on vajaa 4 prosenttia, jota se ei kuitenkaan ole. Jos tämä pakolaisten osalta vielä jää toteutumatta, me menemme kohta kolmen pintaan määrärahoissa.

Toivoisin ainakin, että määrärahoja voisi vähän siirtää ja käyttää esimerkiksi nyt tässäkin tilanteessa lisääntyvässä määrin joko Unicefin tukemiseen tai humanitäärisen avun kasvattamiseen.

Ed. Kuuskoski: Arvoisa puhemies! Koska kehitysyhteistyömäärärahat ovat niin äärimmäisen niukat, korkotukiluottojen määrärahakin tulee hyvin tärkeäksi keskustelussa. Täällä jo viitattiin väestökysymykseen. Kun takana on nyt mielestäni aika onnistunut YK:n väestökokous, nyt pitäisi tietysti löytää varoja myöskin väestöohjelmien toteuttamiseen. Tämä puoli jäi suuressa kokouksessa hyvin avoimeksi. Me olemme kulkemassa kohti sosiaalista huippukokousta. Sielläkin tarvittaisiin jotain kättä pitempää, jotta asiat lähtisivät liikkeelle. Sen vuoksi minua kiinnostaisi erittäin paljon, minkälaisen profiilin Suomen hallitus aikoo ottaa esimerkiksi sosiaalisessa huippukokouksessa, jossa varmasti väestökysymykset myöskin tulevat olemaan vahvasti esillä, ja mistä sitten otetaan niitä varoja mahdol-

listen tavoitteiden toteuttamiseen. Vai miten hallitus aikoo tässä toimia?

Ulkoasiainministeri H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pakolaisavun määrärahoista. Pitää todella paikkansa, että ne eivät viime vuonna toteutuneet. Tätä määrärahaa ei tullut käytetyksi. Myöskin tänä vuonna siitä on useita kertoja jo siirretty erilaisiin humanitääri-siin tarkoituksiin. Meillä on ulkoministeriön ja valtiovarainministeriön välillä tästä oikeastaan jatkuvaa keskustelua, koska me haluaisimme todella siirtää määrärahoja enemmän juuri humanitäärisiin tarkoituksiin. Niin kuin totesin, olemme joihinkin aivan kipeimpiin, erikseen määriteltyihin tapauksiin ja kohteisiin niitä saaneet, mutta toivoisin, että näitä määrärahoja voitaisiin todella väljemmin siirtää tärkeään humanitääriseen toimintaan.

Varsinaisesta väestökysymyksen huomioon ottamisesta meidän omassa kehitysyhteistyössämme. Mehän olemme YK:n piirissä koko ajan korostaneet juuri sosiaalista ja taloudellisen kehityksen puolta koko YK:n toiminnassa eli sen keskeisyyttä, jotta me voimme turvata maailmanrauhan ja pitkällä tähtäyksellä myöskin ihmisten tasa-arvoisemmat olot.

Ensimmäinen tilanne, jossa me tulemme tätä tarkastelemaan, on se, kun me laadimme seuraavien vuosien myöntämisvaltuutta. Me koetamme siinä jossain määrin painottaa eli ohjata varoja juuri väestökysymyksiin. Mutta uskon, että ensi vuoden budjettia laadittaessa tähän kysymykseen joudutaan paneutumaan vielä huomattavati tarkemmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio